

Diskriminācija vecuma dēļ – esošā situācija un iespējamie risinājumi

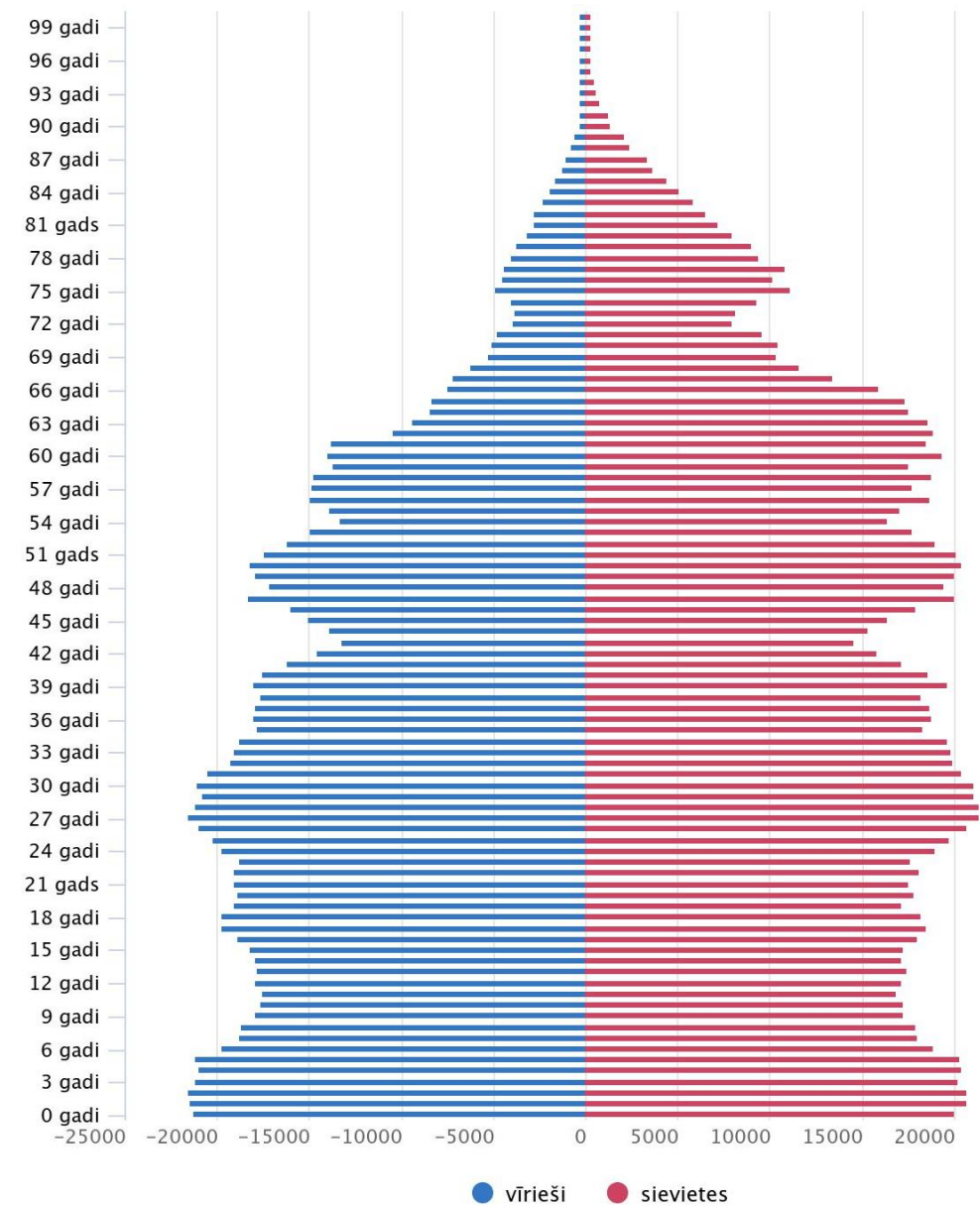
Evija Kūla

Labklājības ministrijas

Sociālās politikas plānošanas un attīstības departaments

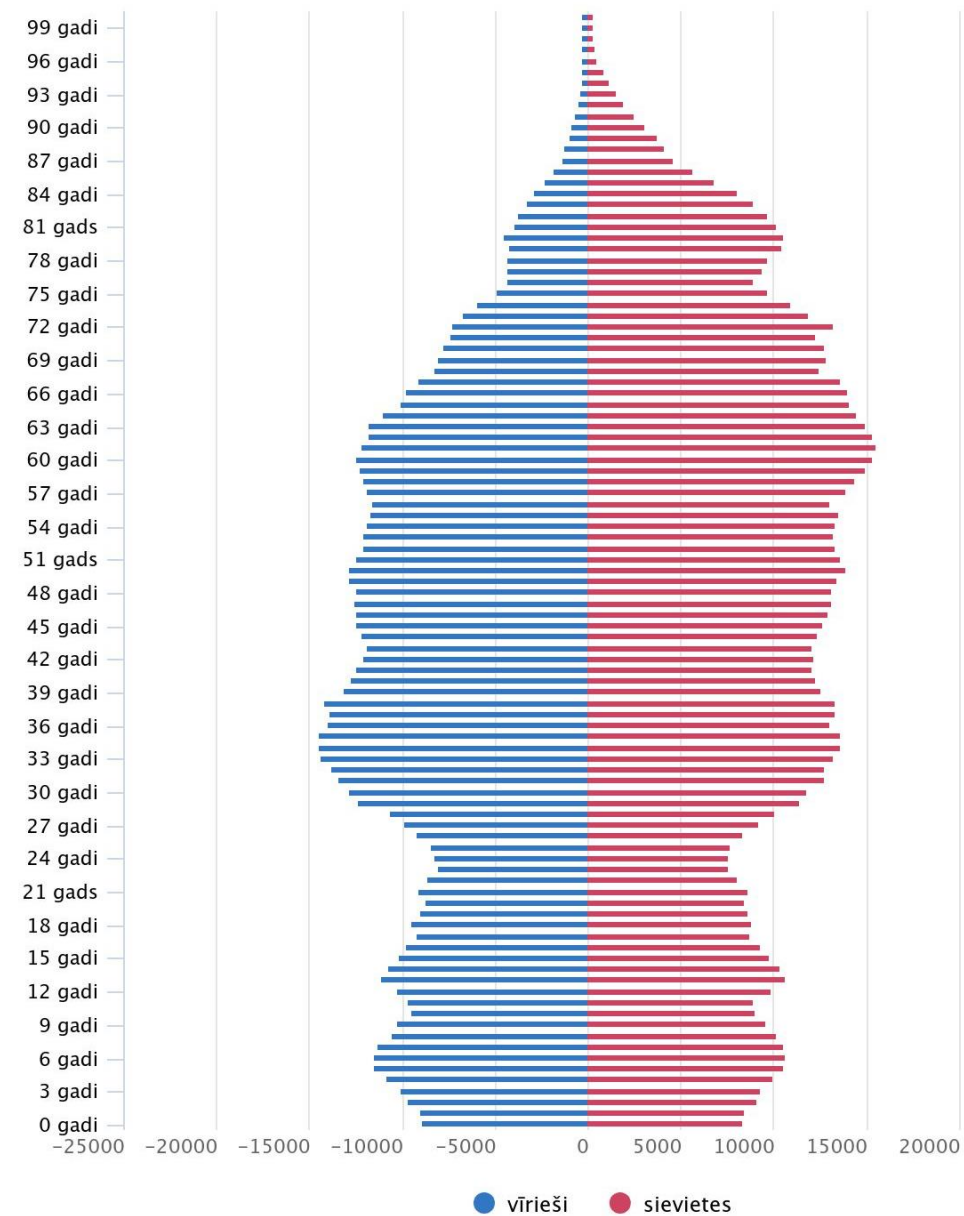
2024.gada 28.februārī

iedzīvotāju vecuma struktūra 1990. un 2022.gadā

CSP dati

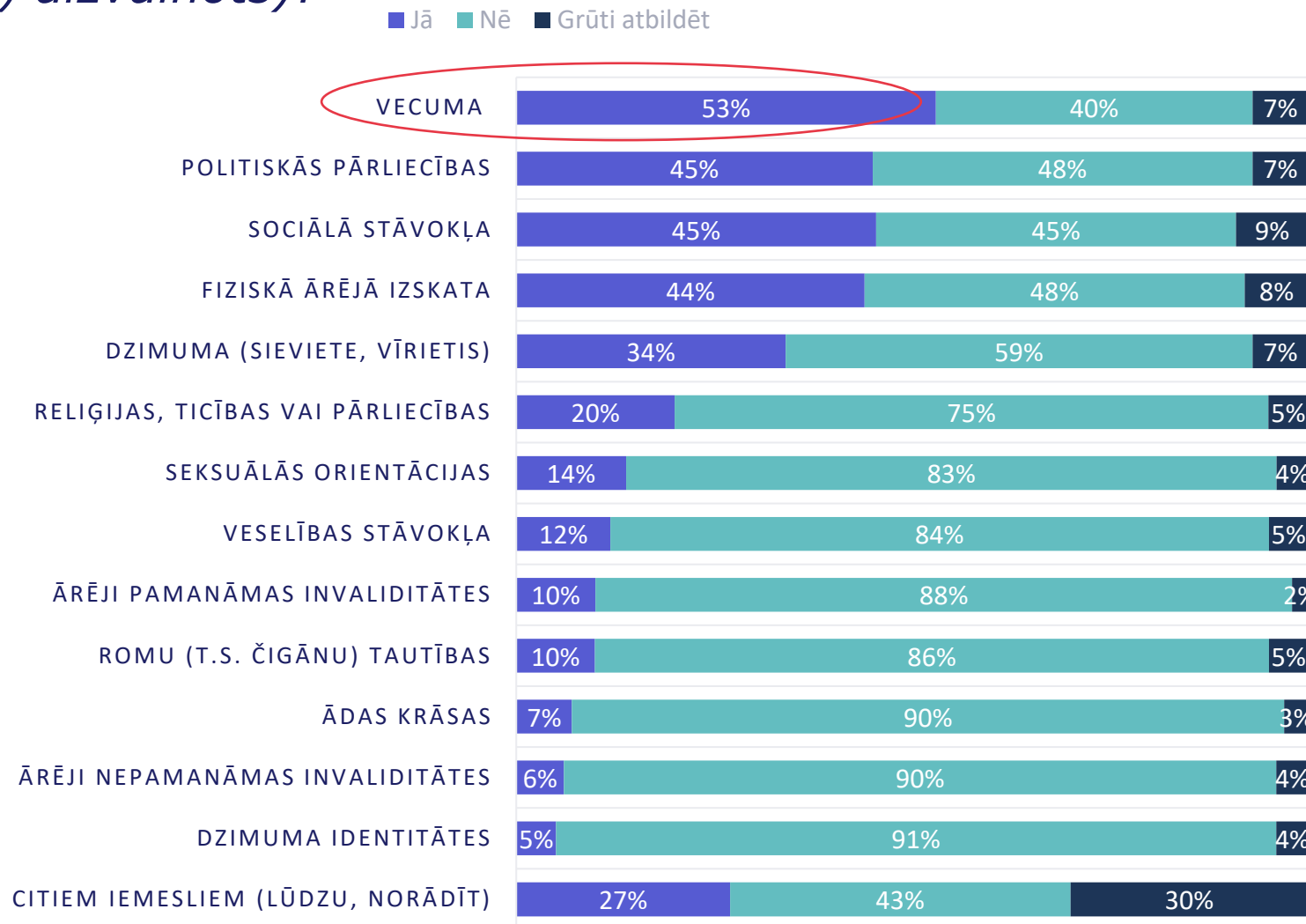
Diskriminācija vecuma dēļ jeb eidžisms

(no angļu val. ageism)

Eidžisms ir veids, kādā mēs domājam, jūtam un rīkojamies attiecībā pret vecumu un novecošanu.

- Domāšanas līmenī tie ir **stereotipi**: «Senioru prāta spējas ir zemākas nekā jauniešiem»
- Izjūtu līmenī tie ir **aizspriedumi**: «Tu esi vai es esmu pārāk jauns / vecs šim darbam»
- Rīcības līmenī tā ir **diskriminācija**: «Meklējam aukli-guvernanti. Prasības pretendentiem: no 25-45 gadiem»

Vai **Jūs esat saskāries** (-usies) ar diskrimināciju (tostarp esat ticis (-kusi) aizvainots)?

Bāze: Nacionāli reprezentatīva sabiedrības izlase (n=1056)

Sabiedriskās domas aptauja par sabiedrības izpratni par diskriminācijas aspektiem

<https://www.lm.gov.lv/lv/sabiedriskas-domas-aptauja-par-sabiedribas-izpratni-par-diskriminacijas-aspekciem-28122022>

Kuru vecuma grupu diskriminē visvairāk?

Jauniešus
un
pirmspensijas
vecuma
cilvēkus

Nr. 1 = diskriminācija darba tirgū

Jaunieši tiek diskriminēti, jo:

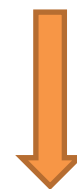
- Stereotipi un aizspriedumi (nenoturīgi, izklaidīgi, slinki...)
- Trūkst darba pieredzes
- Trūkst darba tirgum nepieciešamās prasmes

- 2023. gada decembra beigās 3 850 jeb 7,6% no bezdarbnieku kopskaita bija jaunieši bezdarbnieki vecumā no 15 līdz 24 gadiem (*NVA dati*)
  - 50% Latvijas jauniešu atzīst, ka viņiem nav pietiekamas darba pieredzes, lai strādātu darbu, kuru viņi vēlētos
- (Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras veiktā Latvijas jauniešu 16 līdz 30 g. aptauja 2020.g.)

Gados vecākie cilvēki tiek diskriminēti, jo:

- Stereotipi un aizspriedumi (strādā lēni...)
- Nav vērts ieguldīties (jo aizies pensijā)
- Veselības problēmas
- Trūkst darba tirgum nepieciešamās prasmes
- Zema mobilitāte

2023. gada decembra beigās reģistrēti 19 452 bezdarbnieki vecumā 50 gadi un vairāk, kas ir 38,6% no kopējā reģistrētā bezdarbnieku skaita valstī. 25,6% no šiem bezdarbniekiem bija ilgstoši bez darba (*NVA dati*)

Nr. 2 = zināšanu un prasmju trūkums

Izaicinājumi jauniešiem:

- Nav iesaistīti ne izglītībā, ne apmācībās
- Trūkst starpnozaru (*soft skills*) prasmes (kognitīvās un pašefektivitātes prasmes; empātija, līderība, sociālā ietekme u.c.)

- NEET – jauniets (15-29 gadi), kas nav iesaistīts ne nodarbinātībā, ne izglītībā, ne mācībās – 10 % (27 tūkst. jauniešu); *CSP, 2023.gada dati*
- Latvijā tikai 17% jauniešu iesaistās nevalstisko jauniešu organizāciju aktivitātēs;
- Tikai 34% jauniešu vienreiz iesaistījušies brīvprātīgā darba aktivitātēs

Izaicinājumi pirmspensijas vecuma cilvēkiem:

- Tehnoloģiskās un digitālās prasmes
- Valodas, galvenokārt angļu val.
- Starpnozaru (*soft skills*) prasmes (kognitīvās un pašefektivitātes prasmes; empātija, līderība, sociālā ietekme u.c.)

Iedzīvotāju 55-64 gadiem īpatsvars, kas piedalījušies pieaugušo izglītībā 2023.gadā – 6,2%

Nr. 3 = veselības stāvoklis

Garīgās jeb mentālās veselības problēmas

65% aptaujāto jauniešu ir saskārušies ar mentālās veselības problēmām pēdējo divu nedēļu laikā. Tāpat arī liela daļa jauniešu savu mentālo veselību vērtē kā sliktu vai ļoti sliktu.

Aptauja veikta 2021. gada martā, aptaujāti 462 jaunieši no visas Latvijas vecumā no 15 – 25 gadiem.

70% cilvēkiem pēc 55 gadu vecuma ir vismaz viena hroniska slimība*:

- sirds un asinsvadu slimības
- balsta un kustību sistēmas slimības
- psihiski traucējumi
- ļaundabīgie audzēji
- cukura diabēts
- hroniskas elpceļu slimības

+ liekais svars / aptaukošanās (vismaz 50%)

* Global strategy on occupational health for all: The way to health at work, 1994

Kāpēc šie jautājumi ir svarīgi?

Iespējamie risinājumi

- Prakses un stažēšanās pieredze
- Dalība / darbs dažādos projektos
- Neformālā izglītība
- Iesaiste NVO
- Brīvprātīgais darbs
- Iekļaujoši pasākumi (piem., mentori)
- Iesaiste vietējās sabiedriskās aktivitātēs
- Starpnozaru jeb *soft skills* prasmju apgūšana
- Veselību veicinošas aktivitātes
- Pētniecība par jauniešiem
- Vides piekļūstamība
- u.c.

- Nepilns darba laiks
- Veselības veicināšanas aktivitātes, īpaši darba vietā
- Darba aizsardzība un darba vides uzlabošana (risku faktoru izvērtējums, darba vides pielāgojumi u.c.)
- Digitālo un valodu prasmju apguves veicināšana
- Starpnozaru jeb *soft skills* prasmju apgūšana
- Iekļaujoši pasākumi
- Pētniecība par senioriem
- Informēšanas palielināšanas pasākumi
- Vides piekļūstamība
- u.c.

**PALDIES par Jūsu
uzmanību!**

